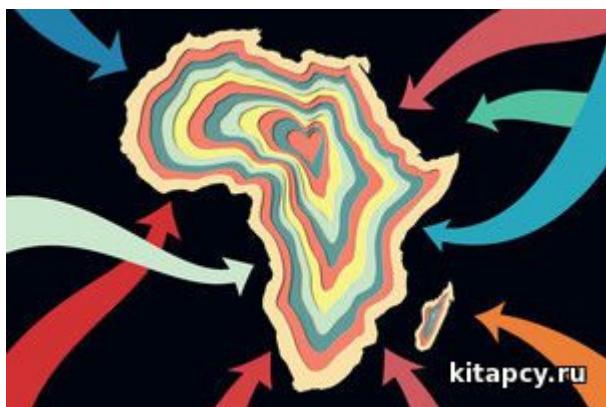

Täze Afrika täsiri

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Täze Afrika täsiri TÄZE AFRIKA TÄSIRI

Afrikalylaryň indiden beýlæk özlerine gönügen bu global öñe gidişlikden peýdalanmagy gerek. Gollaryň Afrikanyň peýdasyna bolmagy üçin ähli oýunçylaryň orta goýan ähli mümkünçiliklerinden peýdalanmaly bolar

Nigeriň 27-nji iýuldan bări başdan geçirýän wakalary meni şu soragy orta atmaga iterdi:

Dünýäniň Afrika materiginde bolup geçýän zatlara bolan ähli gyzyklanmasы näme sebäpden?

Kim kime mätäç? Haýsy tarap elinde basyş we täze täsir ediji kart saklaýar?

Käbirleri uly döwletleriň öñdedigini aýdyp biler. Emma soňky iki ýylda Afrika materiginde bolýan üýtgesmelerdir özgerişlikleri düýpli gözden geçirilenler küst tagtasynyň täzeden dikilendigine göz ýetirer.

Ýaş materik dünýäniň gyzyklanýan ugruna, hatda global täsiriň we bäsdeşligiň gyzyşýan ýerine öwrüldi.

Geliň, hemmämiz bile Afrika materigine ser salalyň. Materigiň eýelik edip başlan täze geosyýasy güýje baha berip, dünýäniň öñdebaryjylarynyň täze dünýä düzgüni urawneniýesinde möhüm we täsirli tarap bolup galmak isleýän güýçler üçin mejbury geçelgä öwrülen bu mümkünçiliklere maýa sarp etmäge näderejede mätäçdigini bileliň.

Afrika aýnasy bize baş gahrymanlary ABŞ, Hytaý, Russiýa bolan

үç taraply fotokartinany görkezýär.

Bu materigiň ýerlerine aralaşmak isleýän üç taraply ýaryş gözlerden sypanok. Hatda materik dünýä liderligi piramidasynyň çürbaşyna oturmak üçin oýnalýan oýnuň bir parçasyna öwrüldi.

ABŞ-nyň prezidenti Jo Baýden afrikaly liderleri Ak Tama getirmäge höweslidi. Ol ýerde düşülen surat hem gyzyklanýanlara berilen bir signaldyr.

Afrika Waşingtonyň ünsünden daşdaky ýer däl. Afrika-ABŞ ýygnanyşygynyň iş tertibi milliardlarça goldaw, dowam etdirip boljak ösus maksatnamasy we ýaşyl özgerişlik, sanly ulgam ykdysadyýeti, tehnologiýanyň ýerlileşdirilmegi we geljekde ABŞ-na keseki duýgusy bilen garamajak afrikaly elitany kemala getirmek maksady bilen müňlerçe afrikaly talybyň ABŞ-nyň ýokary okuw jaýlaryna kabul edilmegi ýaly syýasy maksatlar bilen doludy.

Waşingtonyň teoretikleri Ak Tamyň hojaýynynyň gulagyna ABŞ-nyň ýaş materige çemeleşmesini, tilsimlerini we strategiyasyny häzirki üýtgesmelere laýyklykda gözden geçirmeği çawuş çakdylar.

Коновалов И.П.

Африканские войны современности

Afrikadaky oýun meýdanlary köp sanly oýunçydan doly. Strategik basdaşlyk şeýle bir derejä ýetdi welin, soñabaka ABŞ 2022-nji ýylyň iýun aýynda NATO-nyň Madridde geçen ýygnanşygynda wezipesi Demirgazyk Sahara Afrikasynda bolup geçýänlere gözegçilik etmek bolan «NATO-nyň Günorta ganatyny» döretmegi teklip etdi.

Bu strategiya ABŞ-nyň Günorta Sahara Afrika ýurtlaryna täze göz bilen garaýandygyny görkezýär. Waşington mundan öñ bikunun migrasiýa we howpsuzlyk ýaly meseleleriň garşysybda durmak bilen çäklenýärdi.

Emma indi amerikan missiýasy giñelip, amerikan bähbitlerine

has ygrarly garaýylary ösdürmek üçin geosyýasy nukdaýnazardan hereket edýär.

Moskwa hem öňki sowet yzlaryny goraýan Afrika meýdanynyň oýunçylarynyň biri.

Atalarynyň ýörän ýolundan ýoreýän «Kremliň hojaýyny» ýurdy bilen Ukrainianyň arasynda tutaşan uruş odunyň arasynda Afrikadaky maksatlary bilen baglanyşykly Waşingtona garşylyk bermegi-de ýatdan çykarmady.

Putin geçen aýyň ahyrynda Sankt-Peterburgda ikinji gezek Afrika-Russiya ýygnanşygyny geçirip, jümle-jahana Moskwanyň Afrikadan el çekmejegini görkezdi.

Köne çekistiň paýhasy oňa Afrikanyň täze möhürlerini berdi. Yaş materik tereziniň kime tarap agýandygyny kesgitlemekde aýgytlaýy massa öwrüldi.

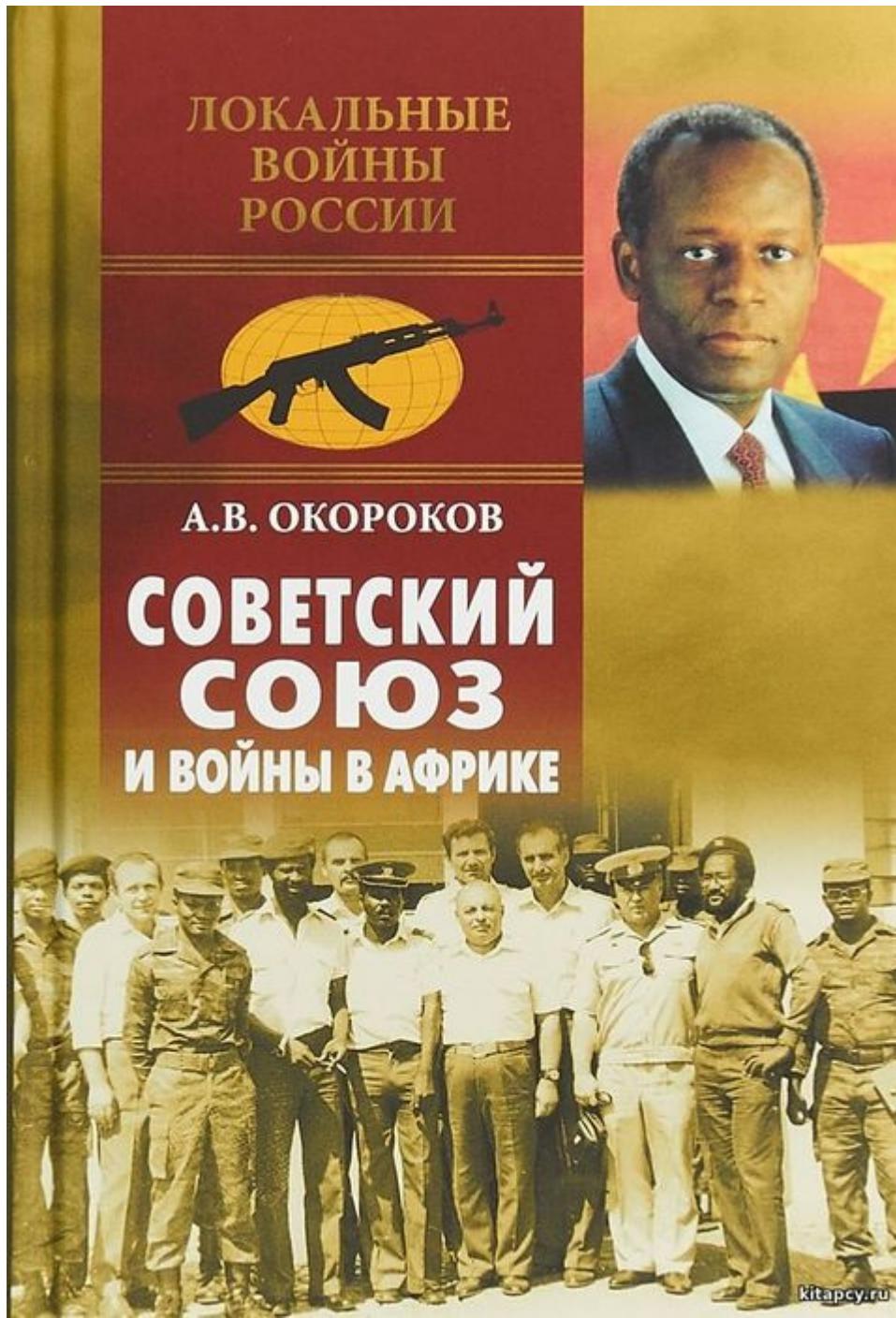
Moskwa muny gowy bilyär we afrikalylaryň ynamyny gazanmak üçin elinden gelen tagallany edýär.

Ýaryş arenasynda syýasy we strategiki ýeňillilikleri berdi. Yaş materige rus dilini we medeniýetini öwretmek, wagyz etmek üçin gidildi.

Tejribe alyşmak maksady bilen afrikaly harby delegasiýalary myhman almak üçin protokollar we şertnamalar baglaşıldy.

Putin afrika ykdysadyýetiniň taryna kakmagy-da ýatdan çykarmady we ýurdy bilen ýaş materigiň arasyndaky söwda gatnaşyklaryny 18 milliard dollardan 40 milliard dollara çykarmagy boýnuna aldy.

Has takygy, Afrikanyň garyp ýurtlaryna mugt däne we dökün berjekdigini aýtdy.

Çyn-Maçyn aždarhasy barada aýdanda bolsa..

Hytaý turuwbasdán mekirlilik edip, Afrika ýumşak güýç bilen aralaşdy. Ýaş materige walýuta akdyrdy we onuň birinji söwda partnyoryna öwrüldi.

Pekin Afrika berýän goldawynyň global küst tagtasyndaky iň möhüm kwadratdygyny bilýärdi.

Şonuň üçinem afrikalylaryň aňynda we ýüreginde söwda, maýa goýum, industrial ýer edindi.

Onuň üstünlikli tejribesi bäsdeşleriniň gyzyklanmasyny oýardы. Hytaýyň geçmişden gelýän diplomatiki taglymy hemise onuň ýoluny açýar.

Mälim bolşy ýaly, Hytaýyň Daşary işler ministri wezipesine täze bellenen ýolbaşy birinji daşary ýurt saparyna Afrika materiginden başlaýar. Pekiniň «Guşak we ýol» maksatnamasyny başlanda beren bahasynda Afrikany maksatnamanyň üstünlikli amala aşmagy üçin esasy taraplaryň biri hökmünde görendiginide ýatdan çykarmalyň.

Waşington, Moskwa, Pekin – uly oýunçylar. Emma ýeke-täk oýunçylar däl. Pariž, Berlin, London, Brýussel ýaly Afrikadaky bähbitlerini ulularyň gujagynda oturtmak üçin basga paýtagtlaram bar.

Netijede dünýä täze dünýä düzgüniniň şekillenmeginde ýaş materigiň ähmiýetiniň uludygyna indi düşünýär. Afrika mundan beýlæk täze täsirlilige we düýpli täsire eýe.

Afrikalylaryň indiden beýlæk özlerine gönügen bu global öne gidislikden peýdalanmagy gerek. Gollaryň Afrikanyň peýdasyna bolmagy üçin ähli oýunçylaryň orta goýan ähli mümkünçiliklerinden peýdalanmaly bolar.

Jemal el-KEŞKI,

Müsürli žurnalist.

Duşenbe, 07.08.2023 ý.

Fotosurat: Matt Withers / «The Economist» Publisistika